

Jan Decyk

"Ante Deum Stantes", red. S. Koperek,
Kraków 2002 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 40/2, 189-192

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ante Deum Stantes (red. S. Kopek), wyd. Papieska Akademia Teologiczna, Kraków 2002, ss. 793.

Prezentowana książka poświęcona jest ks. prof. dr. hab. Stanisławowi Czerwikowi z Kielc, profesorowi Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, z racji jego pracy naukowej, zasług w tej dziedzinie, a także w życiu Kościoła. Redaktorem książki jest ks. prof. dr hab. Stefan Kopek CR, profesor PATu, kierownik Instytutu Liturgicznego i Dziekan Wydziału Teologicznego PAT.

Książka składa się ze wstępu, prezentacji dorobku naukowego ks. Czerwika i 51 artykułów naukowych. Całość wzbogacają listy gratulacyjne zamieszczone na początku. Najważniejszym z nich jest Słowo – błogosławieństwo Jana Pawła II, który osobiście zna Jubilata. Znajdują się tu także wyrazy uznania wielkich dostojników Kościoła; Ks. prymas Józef Glemp podkreśla wkład ks. Czerwika w «rzetelne budowanie odnowy liturgicznej», kardynał Franciszek Macharski akcentuje związek ks. Czerwika z odnową liturgiczną zapoczątkowaną poprzez Konstytucję liturgiczną Soboru Watykańskiego II, biskup Tadeusz Pieronek zwraca uwagę na związek ks. Czerwika z Instytutem Liturgicznym PATu i na wkład Jubilata w odnowę liturgiczną, arcybiskup Damian Zimoń dostrzega trud ks. Czerwika nad dokonanymi tłumaczeniami dokumentów papieskich wydanych przez Księgarnię Świętego Jacka w Katowicach. Nie zabrakło też listu gratulacyjnego biskupa Wacława Świerzańskiego, liturgisty i długoletniego przewodniczącego Komisji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski, który podkreśla niezwykłą działalność ks. Czerwika w dziele odnowy liturgicznej.

Nie można nie zatrzymać się nad bogactwem pracy pisarskiej, dydaktycznej i naukowej ks. Czerwika, nad odnową liturgiczną, zwłaszcza w Polsce. Od 1994 r. ks. Profesor jest konsultorem Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Pod jego kierunkiem powstało wiele prac magisterskich. Był recenzentem prac naukowych, w tym dwóch doktorskich i czterech habilitacyjnych. Od 31 czerwca 1999 r. jest profesorem nauk teologicznych.

Sylwetkę ks. Czerwika przybliży ks. prof. Stefan Kopek w swoim Wprowadzeniu. Ukazanie osobowości Jubilata pozwala dostrzec jego walory naukowe, ludzkie, dydaktyczne i kapłańskie. Autor przekonuje o ukochaniu przez ks. Czerwika liturgii Kościoła. Stwierdza: *dla nas wszystkich, którzy mieliśmy zaszczyt mieć z nim kontakt, słuchać jego wykładów, referatów, widzieć go w akcji liturgicznej, jest prawdziwie „vir Dei et Ecclesiae”* (s.25).

Zasadniczą część pozycji wypełniły artykuły, których autorzy reprezentują przede wszystkim środowisko liturgistów polskich. Liturgiści reprezentują wszystkie środowiska naukowe w Polsce. Poza rodzimym terenem PATu, które zapisuje

się w tej Księdze w szczególnie sposób, w pełni reprezentowane jest środowisko Instytutu Liturgicznego KULu. Swoją życzliwość mieli okazję wykazać także profesorowie z UKSW w Warszawie, dawnej ATK, gdzie ks. prof. Czerwik pracował jako adiunkt w latach 1969-1981. Widoczne są również inne kręgi, wśród nich środowiska związane z nowymi ośrodkami nowych Wydziałów teologicznych. Odnosić trzeba, że niemalą grupę stanowią też naukowcy z innych dziedzin, szczególnie bibliści (Kraków, Lublin, Kielce).

Artykuły o tematyce liturgicznej omawiają wielorakie zagadnienia. Na pierwsze miejsce wysuwa się tematyka eucharystyczna. Z tej dziedziny są artykuły sięgające czasów patrystycznych. Np. artykuł H. Sobeczko (Opole) mówi o znaczeniu mistagogicznych katechez o Eucharystii Cyryla Jerozolimskiego. S. Fedorowicz (Kraków) podjął temat: *Kościół o Eucharystii w katechezach mistagogicznych Ojców*. Jest też artykuł J. Miarka (Warszawa) o modlitwie eucharystycznej w liturgii galijskiej. Zajdują się również prace dotyczące nowych modlitw eucharystycznych. J. Stefański (Gniezno) zajął się tematem: *Prace redakcyjne nad nowymi modlitwami eucharystycznymi z roku 1968. Z. Wit* (Częstochowa, Lublin) jest autorem artykułu: *Nowe Ordo Missae*. Zamieszczone są także artykuły o kulcie poza Mszą św. Są to: R. Rak, *Kongres Eucharystyczny w Lourdes w 1981 roku* i artykuł J. Decyka (Warszawa), *Eucharystia jako nieustanny wiatyk*. Artykuł J. Sroki (Przemyśl), *Sakramenty Kościoła źródłem jedności chrześcijan*, jest ekumenicznym spojrzeniem na Eucharystię. K. Matwiejuk (UKSW) przedstawia Liturgię koptyjską, a P. Nowakowski (Kraków, Kijów) eklezjologię w teologii i liturgii wschodniej.

Zagadnieniu sakramentu kapłaństwa poświęcone są dwa artykuły: J. Boguniewskiego (Kraków), *Osobliwości obrzędowe święceń kapłańskich w używanych w Polsce pontyfikalach średniowiecznych* i K. Koneckiego (Toruń), *Nalożenie rąk w odnowionych obrzędach święceń*. Problematyka teologiczna kapłaństwa została dopełniona w opracowaniach teologicznych o kapłaństwie: C. Krakowiak (Lublin) zamieścił artykuł pt. *Kapłan reprezentuje, czyli uobecnia Chrystusa, głowę Kościoła*, S. Szczepaniec (Kraków), *Odtworzyć w sobie charakter kapłana i ofiary*, J. Królikowski (Tarnów), *Nowość ofiary Jezusa Chrystusa oraz jak zrozumieć ofiarę w chrześcijaństwie*, a J. Dyduch, (Kraków), *Życie i posługa kapłanów w świetle I Synodu Prowincji Krakowskiej*.

Sakramentem małżeństwa zajął się A. Durak (Warszawa) w artykule pt. *«Przymierze» jako obraz komunii małżeńskiej. Studium hermeneutyczne tekstów „Obrzędów sakramentu małżeństwa”*. Sakramentem zaś namaszczenia chorych D. Kwiatkowski (Kalisz), *Pneumatologiczny wymiar sakramentu namaszczenia chorych*. Tę ostatnią problematykę uzupełniają artykuły z teologii: J. Kopeć (Lublin), *Misterium choroby i cierpienia* i W. Misztal (Kielce), *Modlitwa uzdrowionego*.

Książka zawiera także artykuły dotyczące czasu liturgicznego: artykuł J. Nowaka (Warszawa), *Ponadczasowy charakter liturgii*, J. Janickiego (Kraków), *Rok liturgiczny w Itinerarium Egerii* i B. Nadolskiego (Poznań, Warszawa), *Ogień Paschalny – sercem chrześcijaństwa*.

Nie zabrakło również opracowań homiletycznych, tak ściśle związanych z liturgią. Należą do nich artykuły: G. Siwka (Kraków), *Antropologiczne uwarunkowania skuteczności kościelnej postługi Słowa*, W. Głowy (Lublin), *Treści teologiczne – homiletyczne liturgii słowa w błogosławieństwach dotyczących osób*.

Jest też wiele artykułów z dziedziny duchowości chrześcijańsko – liturgicznej. Otwiera je artykuł W. Świerżawskiego (Sandomierz), *Liturgia źródłem i miejscem medytacji chrześcijańskiej*.

Księgę jubileuszową ubogacają artykuły biblistów. A. Jankowski (Kraków-Tyniec) zaprezentował nowotestamentowe wzmianki o udziale Aniołów w liturgii Kościoła, a J. Kudasiewicz (Kielce), «Szukam o Panie, Twojego oblicza...» (Ps 27,8).

Elementy muzyczne, z którymi związana jest liturgia, omówione zostały w artykułach: T. Dąbek (Kraków-Tyniec), *Muzyczne środki ekspresji w modlitwie liturgicznej i osobistej w Dawnym i Nowym Przymierzu*; I. Pawlak (Lublin), *Prawda o «polskim tonie» Ewangelii*; R. Tyrała (Kraków), *Śpiew wiernych jako świadectwo wspólnoty Kościoła*; T. Łukaszuk (Kraków), *Obraz święty, ikona, miejscem spotkania z osobami świata transcendentnego*.

Na wychowawczą rolę liturgii zwracają uwagę artykuły: A. Grześlińskiej i W. Przyczyny (Kraków), *Oddziaływanie na odbiorcę w ogłoszeniach duszpasterskich*; T. Borutki (Bielsko-Biała, Kraków), *Zespołowy apostołat wiernych świeckich*; M. Rusieckiego (Kielce), *Ewangelizacja nauczycieli*; J. Orzeszyny (Kraków), *Problematyka pneumatologiczna w programie pracy duszpasterskiej*; J. Łukomskiego (Kielce), *Edukacyjna rola liturgii w Kościele katolickim – aspekt ekologiczny*; S. Gamczarskiego (Tarnów), *Wychowanie do liturgii przez muzykę według myśli księdza Wojciecha Orzecha*; E. Mateja (Opole), *Msza «Tomasza» – propozycja dla poszukujących*. Artykuły te uzupełnione zostały opracowaniami dotyczącymi misterium wielkotygodniowego autorstwa E. Lenarta (Kalwaria Zebrzydowska), *Dramat liturgiczny misterium wielkotygodniowego. Misteria znakiem kultu męki Pańskiej* oraz A. Zająca (Kraków), *Pueri cantores w Polsce – tradycja i współczesność*. Przykładem podjęcia tematyki wychowania liturgicznego jest pozycja D. Olszewskiego (Kielce), *Nauczanie liturgiki w kieleckim seminarium w XIX wieku*.

Wśród artykułów rozwijających i pogłębiających zagadnienia liturgiczne są i takie, w których dominują godne przywołania postaci. Są to: artykuł S. Cichego (Katowice), *Św. Józef Maria Tomasi (Thomasius) – liturgista przełomu XVII i XVIII wieku*; J. Machniaka (Kraków), *Wizja kapłana i jego misja w Konferen-*

cyjach duchownych abpa Zygmunta Szczęsnego Felińskiego; F. Małaczyńskiego (Kraków-Tyńiec), *Udział wiernych w kapłaństwie Chrystusa według bł. Kolumby Marmiona, opata*; K. Panusia (Kraków), *Książdz Stanisław Konarski i jego batalia o nowe kaznodziejstwo*; Z. Janieca (Sandomierz), *Kardynał Stefan Wyszyński – w służbie liturgii słowa*; A. Napiórkowskiego (Kraków), *Status nauki o usprawiedliwieniu w dialektycznej teologii Karola Bartha*.

Prezentowana książka zawiera też artykuł Z. Kijasa (Kraków) o średniowiecznych obrazach nieba i A. Sielepiną (Kraków) pt. *Kościół a cel chrześcijańskiego wtajemniczenia. Szkic do mariologicznych aspektów inicjacji*. Znajduje się w niej także artykuł K. Kościelnika (Kraków), *O muzułmańskim najeździe na Rzym*.

Zgromadzenie tak bogatego materiału (51 artykułów naukowych) stanowi wyraźny wskaźnik stanowiska autorów wobec osoby ks. Czerwika, który jest wielce ceniony w polskim środowisku naukowym. Trudno oprzeć się pokusie, że książka mogłaby zawierać i artykuły obcojęzyczne, np. ze środowiska rzymskiego czy paryskiego (P. De Clerck, A.M. Gy).

Poszczególne artykuły ułożone są tematycznie. Jednak tak wielka ilość pozycji wymagałaby podzielenia ich na wyodrębnione części, opatrzone odrębnymi tytułami.

Na uwagę zasługuje szata graficzna. Książka jest pięknie wydana. Widoczne jest też zaangażowanie redaktorskie. Choć tego typu książki nieraz się ukazują, wydaje się jednak, że ta należy do publikacji wyjątkowych, dobrze wyrażając uznanie i szacunek dla Profesora, któremu jest dedykowana.

Ks. Jan Decyk

Ks. Kazimierz Misiaszek SDB, *Koncepcja nauczania religii katolickiej w publicznej szkole włoskiej po Konkordacie z 1984 roku. Próba oceny*, Warszawa 1999, ss. 410.

Po zmianach w katechezie polskiej, jakie zostały spowodowane powrotem nauczania religii do szkoły, coraz częściej stawia się pytanie o tożsamość katechezy. Wśród pojawiających się głosów można dostrzec dwa, skrajne wobec siebie stanowiska. Jedni uważają, że obecne nauczanie religii w polskiej szkole całkowicie zadość czyni katechezie. Inni z kolei bardzo wyraźnie wskazują na niewystarczalność tego nauczania dla osiągnięcia między innymi celów katechezy. Jakkolwiek dostrzega się też próby pogodzenia przedstawionych opinii, ciągle brakuje jednoznacznego rozstrzygnięcia oraz programów, które zapewniłyby integralność kate-